

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСІВ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОРГАНІЗАЦІЇ
ВИРОБНИЦТВА

методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни для студентів
спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування”

Затверджено на засіданні
кафедри фінансів, банківської справи та
страхування
протокол № 7
від 29 листопада 2019 року

Кропивницький – 2019

Фінансовий потенціал організації виробництва: методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни для студентів спеціальності 072 “Фінанси, банківська справа та страхування” / Укладач: Іщенко Н.А. – Кропивницький: ЦНТУ, 2019. – 55 с.

Укладач:

Іщенко Ніна Андріївна, кандидат економічних наук, доцент

Рецензент:

Пальчевич Галина Тадеївна, кандидат економічних наук, професор

ЗМІСТ

Вступ.....	2
1. Структура навчальної дисципліни	4
2. Зміст програми навчальної дисципліни	5
3. Тематика і плани семінарських занять	7
4. Самостійна робота студентів.....	28
5. Методичні вимоги до виконання контрольних робіт для студентів заочної форми навчання	46
6. Орієнтовні питання до екзамену з дисципліни	48
7. Критерії оцінювання знань студентів з дисципліни	50
8. Список рекомендованої літератури до вивчення дисципліни.....	53

ВСТУП

Метою вивчення навчальної дисципліни є отримання студентами базових знань та набуття практичних навичок щодо формування та використання фінансового потенціалу підприємства.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- ознайомлення з теоретичними, методологічними та організаційними основами формування фінансового потенціалу підприємства;
- оволодіння основними методологічними прийомами фінансування підприємств за рахунок власного та позикового капіталу;
- формування програми виробництва продукції та її реалізації, визначення виробничої потужності підприємства;
- ознайомлення з теоретичними засадами формування та використання майнових ресурсів підприємства, методичними підходами до їх аналізу та планування;
- оволодіння основними підходами до оцінювання інвестиційних проектів;
- оволодіння методами фінансового планування, оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємства;
- вироблення навичок з організації фінансового контролінгу на підприємстві.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- сутність фінансового потенціалу підприємства;
- зміст виробничої програми підприємства;
- склад та структуру фінансових ресурсів підприємства;
- сутність прибутку як економічної категорії;
- принципи розподілу і використання прибутку на підприємстві;
- джерела утворення та відновлення основних засобів підприємства;
- сутність і структуру оборотних активів підприємства;
- функції та складові частини власного капіталу підприємства, порядок його формування;
- порядок фінансування підприємств за рахунок позикового капіталу;
- порядок фінансової інвестиційної діяльності підприємств;
- методи і показники оцінки й аналізу фінансового потенціалу підприємства;
- види і принципи фінансового планування на підприємстві;
- сутність, завдання та механізм впровадження фінансового контролінгу на підприємстві.

вміти:

- аналізувати рівень фінансового потенціалу підприємства;
- розраховувати очікуваний прибуток підприємства, здійснювати його розподіл;
- розраховувати суму амортизаційних відрахувань;

- розробити виробничу програму підприємства;
- оцінити ефективність використання основних засобів підприємства;
- визначати потреби підприємства в оборотних активах;
- визначати ефективність використання оборотних активів підприємства;
- визначати потребу у кредитах;
- оцінювати кредитоспроможність позичальника;
- оцінювати ефективність інвестиційних проектів;
- здійснювати контролінг фінансової діяльності підприємства.

Основними формами навчання є вивчення лекцій, практичні заняття, проходження тестів, індивідуальна робота студентів під керівництвом викладача та засвоєння програмного матеріалу в процесі самостійної роботи. З метою активізації навчального процесу в ході вивчення дисципліни аналізуються ситуації та виконуються завдання на практичних матеріалах. Формою контролю знань студентів є екзамен.

Дисципліна “Фінансовий потенціал організації виробництва” забезпечує набуття здобувачами освіти компетентностей:

інтегральна компетентність: розуміти проблеми предметної галузі професії, різних напрямів діяльності у сфері фінансів, банківської справи та страхування, визначати цілі і завдання власної та колективної діяльності, презентувати власні і колективні результати професійної діяльності.

загальні компетентності:

- здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

спеціальні (фахові) компетентності:

- здатність до впорядкування облікової інформації, формування, читання та використання фінансової звітності для виконання аналітичних процедур, проведення розрахунків та здійснення інтерпретації коефіцієнтів та інших показників, що характеризують параметри грошових потоків та фінансовий стан суб'єктів господарювання, формування аналітичних висновків;

- здатність розв'язувати нестандартні задачі, прогнозувати економічні процеси у сфері грошових, фінансових і кредитних відносин та робити висновки за всіма видами фінансової діяльності.

програмні результати навчання:

- здійснювати пошук та формування фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, планувати фінансову діяльність підприємств;

- здійснювати аналіз фінансової, операційної та інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, виявляти напрями оптимізації фінансової роботи на підприємствах.

1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА”

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	с	інд	с.р.		л	с	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Основи фінансового потенціалу підприємства.	7	2	1	-	4	9,5	0,5	-	-	9
Тема 2. Виробнича програма підприємства.	7	2	1	-	4	9	0,5	0,5	-	8
Тема 3. Майнові ресурси підприємства.	10	4	2	-	4	9	0,5	0,5	-	8
Тема 4. Фінансові ресурси підприємства.	7	2	1	-	4	8,5	0,5	-	-	8
Тема 5. Фінансові результати діяльності підприємства.	7	2	1	-	4	9	0,5	0,5	-	8
Тема 6. Кредитування підприємств.	9	4	1	-	4	8,5	0,5	-	-	8
Тема 7. Інвестиційна політика підприємства щодо формування фінансового потенціалу.	7	2	1	-	4	9	-	-	-	9
Тема 8. Оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємства.	10	4	2	-	4	9	0,5	0,5	-	8
Тема 9. Планування фінансового потенціалу підприємства.	8	2	2	-	4	9	-	-	-	9
Тема 10. Фінансовий контролінг як інструмент управління фінансовим потенціалом підприємства.	9	4	2	-	3	9,5	0,5	-	-	9
ІНДЗ	9	-	-	9	-	-	-	-	-	-
Екзамен	30				30	30				30
Усього годин	120	28	14	9	69	120	4	2	-	114

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА”

Тема 1. Основи фінансового потенціалу підприємства. Сутність фінансового потенціалу підприємства. Складові фінансового потенціалу підприємства: потенціал основних засобів, потенціал фінансових ресурсів, потенціал виробництва продукції, потенціал кредитних можливостей. Джерела формування фінансового потенціалу підприємства. Внутрішні джерела формування фінансового потенціалу підприємства. Зовнішні джерела формування фінансового потенціалу підприємства. Функції фінансового потенціалу підприємства. Структура фінансового потенціалу та його взаємозв'язок з економічним потенціалом підприємства. Оцінка фінансового потенціалу підприємства.

Тема 2. Виробнича програма підприємства. Зміст виробничої програми підприємства. Завдання розробки виробничої програми підприємства. Етапи розробки виробничої програми підприємства. Аналіз виконання плану виробництва за попередній період. Планування обсягу випуску продукції на основі плану обсягу продажу. Аналіз та планування виробничої потужності підприємства. Прийняття проекту виробничої програми. Економічна оцінка виробничої програми. Затвердження виробничої програми на плановий період. Контроль виконання виробничої програми підприємства та її оптимізація.

Тема 3. Майнові ресурси підприємства. Сутність активів підприємства та їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності. Класифікація активів підприємства. Поняття, склад та класифікація необоротних активів підприємства. Сутність основних засобів підприємства. Амортизація як інструмент відтворення основних засобів та джерело формування фінансових ресурсів: поняття, методи нарахування. Методичні інструменти оцінки стану, руху та ефективності використання основних засобів підприємства. Оборотні активи підприємства: економічна сутність та класифікація. Визначення потреби в оборотних активах. Оцінка стану та ефективності використання оборотних активів підприємства.

Тема 4. Фінансові ресурси підприємства. Фінансові ресурси підприємства: сутність, склад, класифікація та джерела формування. Капітал як складова ресурсів підприємства: характеристика сутності з позицій різних підходів. Класифікація капіталу підприємства. Власний капітал підприємства, його функції та складові частини. Позиковий капітал підприємства: сутність, склад, класифікація. Довгострокові фінансові зобов'язання. Короткострокові фінансові зобов'язання.

Тема 5. Фінансові результати діяльності підприємства. Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства. Сутність, функції та значення прибутку, джерела його утворення. Планування прибутку підприємства. Розподіл і використання прибутку підприємства. Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають.

Тема 6. Кредитування підприємств. Основи кредитування підприємств. Форми і види кредитів, які використовуються в господарській діяльності підприємств. Банківський, комерційний, лізинговий, іпотечний, бланковий, консорціумний кредит. Види банківських кредитів: за строками користування; за забезпеченням; за ступенем ризику; за методами надання; за строком погашення. Умови та порядок отримання банківського кредиту. Кредитний договір: сутність і порядок укладання. Відповідальність сторін за порушення умов кредитного договору. Способи отримання кредиту. Оцінка кредитоспроможності підприємства. Порядок погашення кредиту. Види небанківського кредитування підприємств.

Тема 7. Інвестиційна політика підприємства щодо формування фінансового потенціалу. Сутність та види інвестицій підприємства. Реальні інвестиції. Фінансові інвестиції. Цілі та об'єкти фінансового інвестування. Довгострокові фінансові інвестиції. Фінансові інвестиції в асоційовані та дочірні підприємства. Вкладення в боргові фінансові інструменти. Поточні фінансові інвестиції. Критерії оцінки інвестиційних проектів. Традиційні критерії оцінки інвестиційних проектів. Критерії з дисконтуванням грошових потоків.

Тема 8. Оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємства. Поняття фінансового стану підприємства, мета і завдання його оцінки. Методи оцінки фінансового стану підприємства. Сутність понять ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. Сутність поняття фінансової стійкості підприємства. Класифікація фінансової стійкості підприємства. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства. Показники оцінки рентабельності підприємства. Показники оцінки ділової активності підприємства. Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства.

Тема 9. Планування фінансового потенціалу підприємства. Зміст і задачі фінансового планування. Методи фінансового планування. Балансовий метод. Розрахунково-аналітичний метод. Нормативний метод. Метод коефіцієнтів. Інформаційна база фінансового планування. Зміст поточного фінансового плану та порядок його складання. Розрахунок показників доходної і витратної частини фінансового плану. Використання фінансового плану. Зміст оперативного фінансового плану надходження коштів і здійснення платежів, його призначення. Бюджетування в системі оперативного фінансового планування.

Тема 10. Фінансовий контролінг як інструмент управління фінансовим потенціалом підприємства. Контролінг як система, орієнтована на перспективний розвиток підприємства. Сутність та необхідність фінансового контролінгу. Основні завдання та функції фінансового контролінгу. Контролінг в системі фінансових служб на підприємстві. Стратегічний фінансовий контролінг. Оперативний фінансовий контролінг. Інструменти та методи контролінгу. Вартісний аналіз, портфельний аналіз, бенчмаркінг, ABC-аналіз, аналіз сильних та слабких місць, аналіз точки беззбитковості.

3. ТЕМАТИКА І ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Тема 1: Основи фінансового потенціалу підприємства

1. Сутність та складові фінансового потенціалу підприємства.
2. Джерела формування фінансового потенціалу підприємства.
3. Функції фінансового потенціалу підприємства.
4. Структура фінансового потенціалу підприємства.
5. Оцінка фінансового потенціалу підприємства.

Контрольні питання:

1. Дайте визначення фінансового потенціалу підприємства.
2. Що відносять до джерел формування фінансового потенціалу підприємства?
3. Розкрийте функції фінансового потенціалу підприємства.
4. Надайте характеристику складових фінансового потенціалу підприємства.
5. Якими показниками вимірюється рівень фінансового потенціалу підприємства?

Тема 2: Виробнича програма підприємства

1. Зміст та завдання виробничої програми підприємства.
2. Інформаційне забезпечення процесу розробки виробничої програми.
3. Порядок та етапи формування виробничої програми підприємства.
4. Особливості розробки виробничої програми структурних підрозділів підприємства.
5. Контроль виконання виробничої програми підприємства та її оптимізація.

Контрольні питання:

1. Дайте характеристику виробничої програми підприємства.
2. В чому полягає основне завдання виробничої програми підприємства?
3. Які первинні матеріали необхідно використовувати при плануванні виробничої програми?
4. В чому полягає сутність планування виробничої програми підприємства?
5. Проаналізуйте основні вартісні показники виробничої програми підприємства.

Практичне завдання № 1

У звітному році підприємство реалізувало 200 тис. виробів, при цьому залишки готової продукції на кінець року очікуються в розмірі 6 тис. виробів. Визначити необхідний обсяг виробництва продукції у плановому році, якщо

зростання обсягів реалізації очікується на рівні 10%, норма запасів готової продукції - 13 днів, підприємство працює 260 днів.

Розв'язання:

Плановий обсяг виробництва розраховується за формулою:

$$V_{\text{пл}} = Z_{\text{п}} + P_{\text{пл}} - Z_{\text{к}}$$

де $V_{\text{пл}}$ – планові обсяги виробництва продукції; $Z_{\text{п}}$ - залишки готової продукції на початок планового періоду; $P_{\text{пл}}$ – обсяг реалізації продукції в плановому періоді; $Z_{\text{к}}$ - залишки готової продукції на кінець планового періоду.

Виходячи з вищевикладеного:

1. Визначаємо обсяг реалізації продукції в плановому періоді:

$$T = 200 \times 1,1 = 220 \text{ тис. шт.}$$

2. Визначаємо залишки готової продукції на початок планового періоду:

$$Z_{\text{к}} = (220 : 260) \times 13 = 11 \text{ тис. шт.}$$

3. Визначаємо плановий обсяг виробництва продукції:

$$V_{\text{пл}} = 11 + 220 - 6 = 225 \text{ тис. шт.}$$

Практичне завдання № 2

У плановому році підприємство планує випустити 2 тис. шт. виробів А ціною 500 грн. та 3 тис. шт. виробів Б ціною 600 грн. Заплановано виготовити комплектуючих виробів на суму 2500 тис. грн., у т.ч. для сторонніх замовників – на 1500 тис. грн.; планом передбачені зміни залишків готової продукції на складі з 2000 тис. грн. до 500 тис. грн. Розрахувати план по товарній, валовій та реалізованій продукції.

Практичне завдання № 3

Розрахувати за даними табл. 1.1. виконання прогностичного завдання щодо виробництва готової продукції за асортиментом та обсягом. Оцінити втрати (або додаткові надходження) від зміни асортименту готової продукції підприємства.

Таблиця 1.1.

Обсяг виробництва продукції підприємства

Виріб	Обсяг виробництва готової продукції, тис. шт.		Ціна одиниці виробу, грн.
	прогноз	факт	
А	280	305	10
Б	635	628	60
В	165	127	80
Г	90	98	30
Д	-	30	5

Основні формули, необхідні для вирішення практичних завдань:

1. Товарна продукція:

$$ТП = ГП + НФ + П_{п},$$

де ТП - товарна продукція у вартісному виразі;

ГП - готова продукція;

НФ - напівфабрикати власного виготовлення, призначені для реалізації замовникам;

П_п - послуги промислового характеру, які реалізуються споживачам.

2. Готова продукція:

$$ГП = \sum_{i=1}^1 Ц_i K_i + P$$

де K_i - кількість продукції і-го виду;

Ц_i - ціна одиниці виробу і-го виду, грн.

і - кількість видів продукції, що виготовляється на підприємстві;

P - вартість робіт та послуг, що реалізовано на сторону.

3. Валова продукція:

$$ВП = ТП + (Н_{п} - Н_{к})$$

де Н_п і Н_к - вартість залишків незавершеного виробництва на початок і кінець певного періоду.

4. Реалізована продукція:

$$РП = З_{п} + ТП - З_{к}$$

де ТП - обсяг товарної продукції за планом;

З_п і З_к - залишки нереалізованої продукції на початок і кінець планового періоду.

Семінарське заняття № 2

Тема 3: Майнові ресурси підприємства

1. Сутність активів підприємства та їх класифікація.
2. Необоротні активи: сутність та склад.
3. Склад і структура основних засобів підприємства. Показники стану й ефективності використання основних засобів.
4. Методи нарахування амортизації основних засобів.
5. Оборотні активи підприємства: сутність та класифікація. Показники стану та ефективності використання оборотних активів.
6. Визначення потреби в оборотних активах.

Контрольні питання:

1. Дайте визначення активам підприємства.
2. Визначте склад необоротних та оборотних активів.
3. Охарактеризуйте структуру основних засобів підприємства.
4. Що таке амортизація основних засобів?
5. Які є методи нарахування амортизації?
6. Як визначається потреба в оборотних активах підприємства?
7. Перерахуйте показники стану та ефективності використання основних засобів та оборотних активів підприємства.

Практичне завдання №1

Підприємство придбало обладнання вартістю 320 тис. грн. Ліквідаційну вартість обладнання встановлено на рівні 10% від первісної, а термін корисного використання – 9 років. Враховуючи збільшення економічних вигід від експлуатації обладнання, через три роки термін корисного використання було подовжено на 2 роки. Враховуючи, що для нарахування амортизації використовувався прямолінійний метод, визначити місячну суму амортизації та залишкову вартість обладнання на кінець восьмого року експлуатації.

Розв'язання:

1. Вартість об'єкта основних засобів, яка амортизується, визначається як різниця між початковою вартістю об'єкта основних засобів і його ліквідаційною вартістю: $V_a = V_n - V_l$,

де V_n - початкова вартість об'єкта основних засобів;

V_l – ліквідаційна вартість об'єкта основних засобів.

Звідси $V_a = 320000 - 32000 = 288000$ грн.

2. Річна сума амортизаційних відрахувань згідно прямолінійного методу визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів:

$$A_p = \frac{V_a}{T_k},$$

де V_a – вартість об'єкта, яка амортизується;

T_k – кількість років корисного використання об'єкта основних засобів.

Звідси $A_p = 288000 : 11 = 26182$ грн.

3. Визначаємо місячну суму амортизаційних відрахувань:

$$26182 : 12 = 2182 \text{ грн.}$$

4. Визначаємо залишкову вартість обладнання на кінець восьмого року експлуатації: $320000 - (8 \times 26182) = 110544$ грн.

Практичне завдання №2

Визначити показники, які характеризують структуру основних засобів за такими даними:

- 1) Вартість основних засобів на початок року 4000 тис. грн.;
- 2) У жовтні введено в дію основних засобів на суму 50 тис. грн.;
- 3) У листопаді списано з балансу підприємства основних засобів на суму 28 тис. грн.

Практичне завдання № 3

На основі наведених даних необхідно визначити норматив оборотних коштів за незавершеним виробництвом:

- випуск товарної продукції у плановому кварталі за виробничою собівартістю складе 4500 тис. грн.;
- тривалість виробничого циклу – 20 днів;
- виробнича собівартість одиниці продукції – 3200 грн., у тому числі вартість матеріалів при запуску у виробництво – 1580 грн., вартість наступних витрат – 1620 грн.

Практичне завдання № 4

Обсяг випуску продукції підприємства в базовому році 120 тис. грн. В наступному році передбачається його збільшити на 40 тис. грн. Норматив обігових коштів в базовому році 20 тис. грн., в наступному році передбачається компенсувати його недостачу за рахунок банківського кредиту на 5 тис. грн. та за рахунок прискорення обігу. Визначити як повинна змінитись тривалість одного обороту оборотних коштів.

Основні формули, необхідні для вирішення практичних завдань:

1. Коефіцієнт зносу основних засобів (K_z):

$$K_z = \frac{Z_o}{\Phi_k},$$

де Z_o - сума зносу основних засобів;

Φ_k - балансова вартість основних засобів.

2. Коефіцієнт придатності основних засобів (K_n):

$$K_n = 1 - K_z$$

3. Коефіцієнт оновлення (K_o):

$$K_o = \frac{\Phi_y}{\Phi_k}$$

де Φ_y - вартість введених основних засобів;

4. Коефіцієнт вибуття (K_g):

$$K_g = \frac{\Phi_g}{\Phi_k}$$

де Φ_g - вартість виведених основних засобів;

5. Коефіцієнт приросту основних засобів (K_p):

$$K_p = \frac{\Phi_y - \Phi_g}{\Phi_k}$$

6. Фондовіддача основних засобів (Φ_B):

$$\Phi_B = \frac{B_n}{\Phi_k},$$

де B_n - вартість виробленої продукції за звітний період.

7. Фондомісткість (Φ_m):

$$\Phi_m = \frac{\Phi_k}{B_n}$$

8. Фондоозброєність (Φ_o):

$$\Phi_o = \frac{\Phi_k}{Ч},$$

де $Ч$ - середньооблікова чисельність працівників.

9. Термін обертання оборотних коштів (O):

$$O = \frac{C \times T}{P},$$

де C - середня вартість оборотних коштів (грн.);

T - тривалість періоду, за який обчислюється обертання (дні);

P - обсяг реалізації продукції (грн.).

10. Коефіцієнт оборотності оборотних коштів (K_o):

$$K_o = \frac{P}{C}$$

Семінарське заняття № 3

Тема 4: Фінансові ресурси підприємства

1. Сутність, склад, класифікація фінансових ресурсів підприємства.
2. Види капіталу підприємства та їх характеристика.
3. Власний капітал підприємства, особливості його формування.
4. Позиковий капітал підприємства.
5. Кредитування як механізм формування позикового капіталу підприємства.

Контрольні питання:

1. За якими ознаками класифікуються фінансові ресурси підприємства?
2. Перерахуйте джерела формування фінансових ресурсів підприємства.
3. Дайте визначення капіталу підприємства.
4. У чому сутність власного та позикового капіталу підприємства?
5. В яких формах може бути представлений власний та позиковий капітал підприємства?

Тема 5: Фінансові результати діяльності підприємства

1. Сутність, функції та значення прибутку в діяльності підприємства.
2. Планування прибутку підприємства.
3. Розподіл і використання прибутку підприємства.
4. Показники рентабельності.
5. Резерви зростання прибутку підприємства.

Контрольні питання:

1. Розкрийте сутність та функції прибутку, його значення в діяльності підприємства.
2. Розкрийте механізм утворення валового прибутку, чистого прибутку.
3. Які є методи розрахунку прибутку підприємства від реалізації продукції?
4. Охарактеризуйте механізм розподілу та використання прибутку підприємства.
5. Розкрийте сутність рентабельності, які фактори на неї впливають?

Практичне завдання № 1

Витрати на 1 грн. продукції, що реалізується в звітному періоді – 82 коп. Планується зниження витрат на 1 грн. продукції, що буде реалізована на 4 коп. Обсяг реалізації продукції в періоді, що планується, в оптових цінах – 1400 тис. грн. Обчисліть прибуток від реалізації продукції в плановому періоді.

Розв'язання:

Прибуток від реалізації продукції в плановому періоді визначається за допомогою методу розрахунку прибутку на підставі показника витрат на одну

гривню продукції. Метод передбачає використання даних про виробничі витрати та реалізацію продукції за попередній період, а також очікувану їх зміну, що прогнозується в наступному періоді.

Виходячи з вищевикладеного:

1. Визначаємо витрати, що плануються на 1 грн. реалізованої продукції:
 $82 - 4 = 78$ коп.
2. Визначаємо прибуток на 1 грн. продукції, що її буде реалізовано в плановому періоді:
 $100 - 78 = 22$ коп.
3. Визначаємо прибуток від реалізації продукції в плановому періоді:
 $1400 \times 0,22 = 308$ тис. грн.

Практичне завдання № 2

В звітному році собівартість товарної продукції становила 450,2 тис. грн., що визначило витрати на 1 грн. товарної продукції в розмірі 0,85 грн. В наступному році витрати на 1 грн. товарної продукції встановлені в розмірі 0,80 грн. Обсяг виробництва передбачається збільшити в наступному році на 5%. Визначити собівартість товарної продукції планового року.

Практичне завдання № 3

Розрахувати прибуток на основі показника витрат на 1 грн. продукції за такими даними: обсяг реалізації продукції в оптових цінах у базовому періоді 320 тис. грн., повна собівартість продукції 260 тис. грн. Планується зниження витрат на 1 грн. продукції, що буде реалізована на 0,04 грн. Обсяг реалізації продукції в плановому періоді в оптових цінах 365 тис. грн.

Практичне завдання № 4

Визначити рентабельність продукції, виходячи з таких даних:

1. Кількість виготовленої продукції в звітному періоді – 24 тис. штук.
2. Ціна одного виробу – 720 грн.
3. Собівартість одного виробу – 640 грн.

Основні формули, необхідні для вирішення практичних завдань:

- 1. Прибуток від реалізації продукції ($\Pi_{реал}$):**

$$\Pi_{реал} = B_{реал} - C_{реал} ,$$

де $B_{реал}$ – виручка від реалізації продукції;

$C_{реал}$ - повна собівартість реалізованої продукції.

- 2. Виручка від реалізації продукції (B):**

$$B = P \times Ц ,$$

де P – кількість реалізованих виробів;

C – ціна реалізації кожного виробу.

3. Рентабельність продукції (P_n):

$$P_n = \frac{\Pi_{реал}}{C_{реал}} \times 100\% ,$$

де $C_{реал}$ - повна собівартість реалізованої продукції, грн.

4. Рентабельність окремих видів продукції (P_i):

$$P_i = \frac{C_i - C_i}{C_i} \times 100\% ,$$

де C_i - ціна і-го виробу, грн.;

C_i - повна собівартість і-го виробу, грн.

5. Рентабельність виробництва загальна ($P_{в.заг}$):

$$P_{в.заг} = \frac{\Pi_{заг}}{S_{сер} + S_{юз}} \times 100\% ,$$

де $\Pi_{заг}$ - загальний прибуток;

$S_{сер}$ - середньорічна вартість основних засобів;

$S_{юз}$ - середньорічна вартість нормованих оборотних засобів.

6. Рентабельність виробництва розрахункова ($P_{в.розр}$):

$$P_{в.розр} = \frac{\Pi_{чист}}{S_{сер} + S_{юз}}$$

де $\Pi_{чист}$ - чистий прибуток;

7. Витрати на 1 грн. товарної продукції ($B_{1,грн.тп}$):

$$B_{1,грн.тп} = \frac{C_{тп}}{Q_{тп}}$$

де $C_{тп}$ - собівартість всієї товарної продукції підприємства, грн.;

$Q_{тп}$ - обсяг товарної продукції підприємства, грн.

8. Собівартість товарної продукції в плановому році ($C_{вих.пл}$):

$$C_{вих.пл} = B_{1,грн.тп.б} \times Q_{тп.пл} ,$$

де $B_{1,грн.тп.б}$ - витрати на 1 грн. товарної продукції в базовому році;

$Q_{тп.пл}$ - обсяг товарної продукції підприємства в плановому році.

Семінарське заняття № 4

Тема 6: Кредитування підприємств

1. Необхідність та сутність кредитування підприємств. Види кредитів.
2. Банківське кредитування підприємств.
3. Умови та порядок отримання банківського кредиту.
4. Погашення банківського кредиту та контроль за використанням позичальником коштів.
5. Небанківське кредитування підприємств.

Контрольні питання:

1. Чим зумовлено необхідність кредитування підприємств?
2. Охарактеризуйте основні етапи оформлення кредитної угоди. Які обов'язкові умови необхідно врахувати при отриманні кредиту?
3. Розкрийте сутність і характерні особливості банківського, комерційного й лізингового кредитування.
4. Назвіть особливості кредитування під облік векселів.
5. Які види комерційного кредиту може використати підприємство? Дайте їх порівняльну характеристику.

Тема 7: Інвестиційна політика підприємства щодо формування фінансового потенціалу

1. Сутність та види інвестицій підприємства.
2. Довгострокові фінансові інвестиції.
3. Поточні фінансові інвестиції.
4. Критерії оцінки інвестиційних проектів.

Контрольні питання:

1. Розкрийте сутність інвестицій підприємства.
2. За якими ознаками класифікують інвестиції?
3. Що виступає об'єктом довгострокових фінансових інвестицій?
4. Назвіть відмінності поточних фінансових інвестицій від довгострокових.
5. Назвіть основні цілі здійснення фінансових інвестицій підприємств.
6. Як класифікуються критерії оцінки інвестиційних проектів?

Практичне завдання № 1

Підприємство придбало на фондовій біржі 2000 акцій за ринковим курсом 150 %; номінальна вартість однієї акції становить 20 грн. Витрати, пов'язані з

оформленням операції, дорівнювали 200 грн. (без ПДВ). Розрахувати вартість фінансової інвестиції, яка буде відображена в балансі.

Розв'язання: Розрахуємо вартість фінансової інвестиції, яка буде відображена в балансі: $2000 \times 20 \times 150 / 100 + 200 = 60200$ грн.

Практичне завдання № 2

Підприємство звернулось у банк з проханням викупити рахунки-фактури (дебіторську заборгованість) на суму 20000 грн. Плата за кредит – 32% річних. Середній термін обертання коштів у розрахунках з покупцем – 10 днів. Комісійна винагорода за факторингове обслуговування – 3%. Обчисліть плату за факторинг.

Практичне завдання № 3

Номінальна вартість векселя 30000 грн. Банк викупує в підприємства вексель за 90 днів до його погашення за ставкою 10% річних. Розрахувати суму дисконту.

Основні формули, необхідні для вирішення практичних завдань:

1. Швидкість обороту короткострокових банківських кредитів:

$$O_{\text{кр}} = \frac{\text{КР} \times \text{Д}}{\text{П}_{\text{кр}}}$$

де: $O_{\text{кр}}$ – оборотність короткострокового кредиту, в днях;

КР – середній залишок заборгованості за банківськими позичками (включаючи прострочені) у звітному періоді, тис. грн.;

Д – тривалість звітного періоду, днів;

$\text{П}_{\text{кр}}$ – повернення короткострокової заборгованості за позиками у звітному періоді, тис. грн.

2. Сума дисконту (C):

$$C = \frac{K \times T \times \Pi}{365 \times 100},$$

де: K - номінальна сума векселя;

T - строк (у днях) від дня обліку до дня платежу;

Π - ставка, за якою обліковується вексель.

3. Сума відсотків за кредит (I):

$$I = K \times L \times T,$$

де: K – сума кредиту;
 L – річна відсоткова ставка;
 T – період надання кредиту.

Семінарське заняття № 5

Тема 8: Оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємства

1. Поняття фінансового стану підприємства, мета і завдання його оцінки.
2. Методи оцінки фінансового стану підприємства.
3. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства.
4. Оцінка фінансової стійкості підприємства.
5. Оцінка ділової активності підприємства.
6. Оцінка рентабельності підприємства.

Контрольні питання:

1. Визначте сутність поняття «фінансовий стан» підприємства.
2. Охарактеризуйте методи оцінки фінансового стану підприємства.
3. Дайте визначення фінансової стійкості підприємства.
4. Перерахуйте показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства?
5. Охарактеризуйте показники оцінки ділової активності підприємства.
6. Які види рентабельності Ви знаєте?

Практичне завдання № 1

Визначити величину власного оборотного капіталу, коефіцієнт поточної та швидкої ліквідності за такими даними:

1. Необоротні активи – 1900 тис. грн.;
2. Оборотні активи: дебіторська заборгованість – 350 тис. грн., запаси – 150 тис. грн., грошові кошти – 300 тис. грн.;
3. Поточні зобов'язання: кредиторська заборгованість – 215 тис. грн., короткострокові кредити банків – 410 тис. грн.

Розв'язання:

1. Визначаємо величину власного оборотного капіталу:

$$\text{ВОК} = \text{ОА} - \text{ПЗ},$$

де ОА – оборотні активи; ПЗ – поточні зобов'язання.

Величина власних оборотних коштів характеризує ту частину власного капіталу підприємства, яка є джерелом покриття поточних активів підприємства. Зростання цього показника в динаміці - позитивна тенденція.

Звідси $\text{ВОК} = (350 + 150 + 300) - (215 + 410) = 175$ тис. грн.

2. Визначаємо коефіцієнт поточної ліквідності:

$$K_{п.л.} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

Коефіцієнт поточної ліквідності характеризує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань. Для нормального функціонування підприємства цей показник має бути більшим за одиницю.

$$\text{Звідси } K_{п.л.} = (350 + 150 + 300) : (215 + 410) = 1,28$$

Коефіцієнт поточної ліквідності на підприємстві перевищує одиницю і склав 1,28, тобто ліквідаційна вартість оборотних активів була на 28% вища платіжних зобов'язань.

3. Визначаємо коефіцієнт швидкої ліквідності:

$$K_{ш.л.} = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, чи достатньо грошових коштів, ліквідних цінних паперів та дебіторської заборгованості для погашення поточних зобов'язань за платежами за умови своєчасного проведення розрахунків із дебіторами. Нормативне значення – 0,7-1.

$$\text{Звідси } K_{ш.л.} = (800 - 150) : (215 + 410) = 1,04$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності свідчить про задовільний стан платоспроможності підприємства.

Практичне завдання № 2

Визначити суму позикових коштів та як зміниться коефіцієнт автономії за рік, виходячи з таких даних: власні оборотні кошти за рік зросли з 4500 тис. грн. до 45800 тис. грн. Загальна сума коштів збільшилась з 4600 тис. грн. до 46700 тис. грн.

Практичне завдання № 3

На підставі вихідної інформації (табл. 1, 2) оцінити фінансовий стан підприємства.

Таблиця 1.

Витяг з балансу підприємства, тис. грн.

Показники	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
<i>АКТИВИ</i>		
Необоротні активи	420,1	426,8
Оборотні активи, всього:	380,4	390,5
у тому числі запаси	310,6	340,4
дебіторська заборгованість	49,7	28,9

грошові кошти та їх еквіваленти	20,1	21,2
Усього активів	800,5	817,3
<i>ПАСИВИ</i>		
Власний капітал	320,0	320,0
Довгострокові зобов'язання	100,0	100,0
Поточні зобов'язання, всього:	380,5	397,3
у тому числі короткострокові кредити банків	40,0	30,0
поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	280,5	292,3
поточна кредиторська заборгованість за розрахунками	60,0	75,0
Усього пасивів	800,5	817,3

Таблиця 2.

Фінансові результати підприємства, тис. грн.

Показники	Попередній період	Звітний період
Виручка від реалізації продукції	2311,3	2264,9
Собівартість реалізованої продукції	1801,3	1746,9
Чистий прибуток	112,6	118,1

Основні формули, необхідні для вирішення практичних завдань:**Показники ліквідності (платоспроможності):****1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття):**

$$K_{п.л.} = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

Характеризує співвідношення оборотних активів і поточних зобов'язань. Для нормального функціонування підприємства цей показник має бути більшим за одиницю. Зростання його - позитивна тенденція.

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності:

$$K_{ш.л.} = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, чи достатньо грошових коштів, ліквідних цінних паперів та дебіторської заборгованості для погашення поточних зобов'язань за платежами за умови своєчасного проведення розрахунків із дебіторами. Нормативне значення – 0,7-1.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності):

$$K_{a.l.} = \frac{\text{Грошові кошти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$$

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) показує, яку частину короткострокових зобов'язань можна за необхідності погасити негайно. Рекомендована нижня межа цього показника – 0,2.

Показники фінансової стійкості:

1. Коефіцієнт автономії (незалежності):

$$K_a = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Пасиви}}$$

Коефіцієнт автономії характеризує можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних коштів, його незалежність від позикових джерел. Нормативне значення $K_a > 0,5$.

2. Коефіцієнт фінансової залежності:

$$K_{ф.з.} = \frac{\text{Пасиви}}{\text{Власний капітал}}$$

Зростання коефіцієнта фінансової залежності у динаміці означає збільшення частки позикових коштів у фінансуванні підприємства, а отже, втрату фінансової незалежності. Коли його значення наближається до 1, це означає, що власники повністю фінансують своє підприємство.

3. Коефіцієнт фінансової стабільності:

$$K_{ф.с.} = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Залучений капітал}}$$

Перевищення власних коштів над позиковими свідчить про те, що підприємство має достатній рівень фінансової стійкості і є відносно незалежним від зовнішніх фінансових джерел. Нормативне значення: $K_{ф.с.} > 1$.

4. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів:

$$K_{д.з.п.к.} = \frac{\text{Довгострокові зобов'язання}}{\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}}$$

Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів характеризує структуру капіталу. Зростання цього показника - негативна тенденція, яка означає, що підприємство починає все сильніше залежати від зовнішніх інвесторів.

Показники ділової активності:

1. Коефіцієнт оборотності активів (обороті):

$$K_{o.a.} = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середні активи}}$$

Коефіцієнт оборотності активів відображає скільки одиниць реалізованої продукції припадає на кожну одиницю активів.

2. Коефіцієнт оборотності оборотних активів (обороті):

$$K_o = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середні залишки оборотних активів}}$$

Коефіцієнт оборотності оборотних активів відображає кількість оборотів оборотних активів за період або скільки виручки припадає на одиницю оборотних активів.

3. Тривалість обороту оборотних активів (днів):

$$T_{o.a.} = \frac{360}{K_o}$$

Тривалість обороту характеризується кількістю днів, протягом яких активи проходять усі стадії одного кругообороту.

4. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості (обороті):

$$K_{o.d.z.} = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня дебіторська заборгованість}}$$

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки, тобто скільки разів ця заборгованість утворюється та погашається протягом року. Чим більша кількість оборотів, тим краще.

5. Період погашення дебіторської заборгованості (днів):

$$T_{o.d.z.} = \frac{360}{K_{o.d.z.}}$$

Тривалість обороту дебіторської заборгованості в днях (період інкасації), показує час, протягом якого дебіторська заборгованість перетвориться в грошові кошти.

6. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (обороти):

$$K_{o.k.z.} = \frac{\text{Виручка від реалізації продукції}}{\text{Середня кредиторська заборгованість}}$$

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості відображає, скільки підприємству треба буде оборотів для сплати виставлених йому рахунків.

7. Період погашення кредиторської заборгованості (днів):

$$T_{\text{пог.кред.}} = \frac{360}{K_{\text{об.кр.з.}}}$$

Період погашення кредиторської заборгованості показує середній період сплати підприємством кредиторської заборгованості.

Показники рентабельності:

1. Рентабельність активів:

$$R_a = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня величина активів підприємства}} \times 100\%$$

Рентабельність активів відображає, скільки прибутку за рік отримано на кожну одиницю коштів, укладених у підприємство, незалежно від джерела їх залучення.

2. Рентабельність продукції:

$$R_{\Pi} = \frac{\text{Прибуток від реалізації продукції}}{\text{Собівартість реалізованої продукції}} \times 100\%$$

Показує співвідношення отриманого прибутку від реалізації та витрат на виробництво продукції, виробництво і реалізація якої є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходів.

3. Рентабельність продажу:

$$R_{\text{прод.}} = \frac{\text{Прибуток від реалізації продукції}}{\text{Виручка від реалізації продукції}} \times 100\%$$

Відображає скільки валового прибутку міститься в кожній грошовій одиниці реалізованої продукції.

4. Рентабельність власного капіталу:

$$R_{\text{в.к.}} = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середня величина власного капіталу}} \times 100\%$$

Відображає скільки припадає чистого прибутку на одиницю власного капіталу, тобто дає змогу визначити ефективність використання капіталу.

Семінарське заняття № 6

Тема 9: Планування фінансового потенціалу підприємства

1. Зміст, завдання та методи фінансового планування.
2. Фінансовий план та порядок його складання.
3. Оперативне фінансове планування.
4. Бюджетування в системі оперативного фінансового планування.
5. Контроль за виконанням фінансового плану.

Контрольні питання:

1. У чому сутність фінансового планування на підприємстві?
2. У чому полягає відмінність між оперативним і поточним фінансовим плануванням?
3. Які методи застосовують у процесі фінансового планування і в чому їх відмінність?
4. Розкрийте сутність бюджетів залежно від різних класифікаційних ознак.
5. Поясніть послідовність розроблення операційних бюджетів підприємства.
6. У чому полягає сутність фінансових бюджетів?

Семінарське заняття № 7

Тема 10: Фінансовий контролінг як інструмент управління фінансовим потенціалом підприємства

1. Сутність та основні завдання фінансового контролінгу.
2. Стратегічний та оперативний фінансовий контролінг.
3. Формування та реалізація на підприємстві системи раннього попередження та реагування.
4. Методи фінансового контролінгу.
5. Організація й інформаційне забезпечення фінансового контролінгу.

Контрольні питання:

1. Що розуміють під терміном “стратегічний фінансовий контролінг”?
2. Назвіть головну мету оперативного фінансового контролінгу.
3. Охарактеризуйте систему раннього попередження та реагування.
4. Назвіть основні специфічні методи контролінгу.
5. Що характеризує точка беззбитковості?
6. Охарактеризуйте поняття “бенчмаркінг”.

Практичне завдання № 1

Оцінити ймовірність настання банкрутства підприємства, на основі даних про його фінансово-господарську діяльність, наведених в таблиці.

Показник	Базовий рік, тис. грн.	Звітний рік, тис. грн.
Амортизація	20	11
Грошові кошти на рахунках	10	15
Довгострокові кредити банків	100	140
Короткострокові кредити банків	20	55
Дебіторська заборгованість	56	78
Чистий прибуток	76	30
Заборгованість перед бюджетом	14	21
Заборгованість з заробітної плати	15	23

Розв’язання: З метою виявлення загрози банкрутства та ознак формування незадовільної структури балансу використовують коефіцієнт Бівера:

$$\text{Коефіцієнт Бівера} = (\text{Чистий прибуток} + \text{амортизація}) / (\text{довгострокові зобов'язання} + \text{поточні зобов'язання})$$

1. Визначимо коефіцієнт Бівера в базовому році
 $= 76000 + 20000 / 100000 + 20000 + 14000 + 15000 = 0,64$.

2. Визначимо коефіцієнт Бівера в звітному році $=30000+11000/140000+55000+21000+23000=0,17$.

Отже, якщо коефіцієнт Бівера не перевищує 0,2 це свідчить про незадовільну структуру балансу і неефективну діяльність підприємства.

Практичне завдання № 2

Підприємство виготовляє три види продукції в одному виробничому процесі і реалізує їх з такими показниками:

Показник	Вид продукції		
	А	Б	В
Ціна реалізації, грн. за одиницю продукції	0,8	0,90	1,10
Змінні витрати на одиницю продукції, грн.	0,6	0,75	1,00
Питома вага окремих видів продукції у загальному обсязі виробництва, %	50	40	10

Постійні витрати підприємства за місяць становлять 25500 грн., фактичний обсяг виробництва всіх видів продукції разом – 400000 од. Необхідно визначити: точку беззбитковості, запас міцності та коефіцієнт запасу міцності.

Практичне завдання № 3

Підприємство виготовляє один вид продукції по ціні 700 грн./од. Змінні витрати на одиницю продукції складають 660 грн. Постійні витрати за рік – 840 тис. грн. В результаті збільшення накладних витрат загальні постійні витрати збільшились на 8%. Визначити, яким чином збільшення постійних витрат вплине на величину критичного обсягу виробництва продукції.

Практичне завдання № 4

Два підприємства, що працюють в галузі промисловості, мають наступні фінансові характеристики (табл.).

Таблиця

Дані по підприємствах однієї галузі промисловості (тис. грн.)

Показник	I	II
Робочий капітал	10500	1600
Загальні активи	50000	21000
Загальні пасиви	22000	13000
Ринкова ціна власного капіталу	38000	5100
Нерозподілений прибуток	12000	1300
Виручка (загальний дохід)	86000	23000
Операційний прибуток	19000	3000

Визначити “ показник Z Альтмана” для підприємств; оцінити ймовірність банкрутства підприємств, обґрунтувати свою відповідь.

Основні формули, необхідні для вирішення практичних завдань:

Точка

1. **безбитковості**
у натуральному
вимірі

$$= \frac{\text{Постійні витрати}}{\text{Ціна реалізації} - \text{Змінні витрати на одиницю}} = \frac{\text{Постійні витрати}}{\text{Маржинальний дохід на одиницю}} ;$$

Точка

2. **безбитковості**
у грошовому
вимірі

$$= \frac{\text{Постійні витрати}}{\left[\text{Ціна продажу} - \text{Змінні витрати на одиницю} \right] / \text{Ціна продажу}} ;$$

або

Точка

безбитковості
у грошовому
вимірі

$$= \frac{\text{Постійні витрати}}{\text{Коефіцієнт маржинального доходу}} ;$$

3. **Запас міцності = фактичний обсяг продажу - точка безбитковості;**

4. **Коефіцієнт запасу міцності = $\frac{\text{Запас міцності}}{\text{Фактичний обсяг продажу}}$**

5. **Оцінка імовірності банкрутства підприємства на основі Z-рахунку Альтмана.**
Індекс Альтмана являє собою функцію від показників, які характеризують економічний потенціал підприємства та результати його роботи за минулий період. У загальному вигляді індекс кредитоспроможності (Z-рахунок) має вигляд:

$$Z = 1,2 K_1 + 1,4 K_2 + 3,3 K_3 + 0,6 K_4 + K_5,$$

де: K_1 - робочий капітал / сума активів;
 K_2 - нерозподілений прибуток / сума активів;
 K_3 - операційний прибуток / сума активів;
 K_4 - ринкова вартість акцій / сума заборгованості;
 K_5 - виручка / сума активів.

Якщо Z-рахунок 1,8 і менше, то ймовірність банкрутства є дуже високою; від 1,81 до 2,7 - висока; від 2,8 до 2,9 банкрутство можливе; при показнику 3 і вище ймовірність банкрутства дуже мала.

4. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота над навчальною дисципліною “ Фінансовий потенціал організації виробництва” для студентів включає різні форми, зокрема:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання;
- підготовка до семінарських занять;
- підготовка до тестування;
- підготовка до різних форм поточного контролю;
- систематика вивченого матеріалу дисципліни перед написанням рубіжного контролю;
- написання реферату за заданою проблематикою;
- підготовка міні-лекції з проблемних питань;
- експертна оцінка з проблемних питань;
- підготовка доповідей на наукові студентські конференції;
- публікація наукової статті;
- виконання індивідуальних науково-дослідних завдань.

Індивідуальні завдання є однією з форм самостійної роботи студентів, яка передбачає створення умов для якнайповнішої реалізації творчих можливостей студентів і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці.

Індивідуальні завдання виконуються студентами самостійно під керівництвом викладача кафедри фінансів, банківської справи та страхування. Як правило, індивідуальні завдання виконуються окремо кожним студентом. У тих випадках, коли завдання мають комплексний характер, до їх виконання можуть залучатися кілька студентів.

Завдання для самостійної роботи мають пошуковий характер і розвивають у студентів здатність до самостійного аналітичного мислення.

4.1. Підготовка та презентація реферату

Написання реферату ставить за мету отримання навичок науково-дослідницької роботи, в процесі якої студент має навчитись самостійно працювати з економічною літературою, науковими публікаціями вітчизняних та зарубіжних вчених, узагальнювати отриману інформацію та логічно викладати свої думки з приводу того чи іншого питання.

Структура реферату має включати: вступ, у якому автор має розкрити актуальність обраної теми та основні завдання дослідження; основну частину, яка складається з двох-трьох розділів; висновки, що містять стисле викладення основних результатів роботи; список використаної літератури (перелік джерел надається в алфавітному порядку у відповідності з правилами бібліографічного оформлення).

Зміст роботи треба викладати стисло, лаконічно, не припускаючи повторень та непотрібних відступів від теми. Текст реферату має бути написаний чітким, розбірливим почерком без пропусків та скорочень слів або набраний на комп'ютері.

Загальний обсяг реферату 8-10 сторінок друкованого тексту з міжрядковим інтервалом 1,5; шрифт Times New Roman (Times New Roman Cyr) № 14 на аркушах паперу формату А-4 (210×297 мм) з одного боку аркуша. На сторінках залишаються поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє та нижнє – 20 мм. Номери сторінок проставляються у верхньому правому кутку. Титульний аркуш вважається першою сторінкою і номер на ньому не ставиться.

Виступаючи з рефератом на семінарському занятті, студент має стисло обґрунтувати актуальність обраної теми, викласти суть питання, зосередити увагу на дискусійних та проблемних аспектах, висловити власне бачення можливостей розв'язання тих чи інших проблем. При цьому необхідно вільно володіти матеріалом, бути готовим надати повну та ґрунтовну відповідь на запитання викладача та студентів групи. Доповідь з реферату не повинна перевищувати 7-10 хв.

Тематика рефератів

1. Фінансовий потенціал підприємства та його роль в сучасних умовах.
2. Особливості формування фінансового потенціалу підприємства.
3. Характеристика взаємозв'язку портфелю замовлень і виробничої програми.
4. Методи оптимізації виробничої програми.
5. Майно підприємства, джерела його формування.
6. Проблеми та шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів на підприємствах України.
7. Відтворення основних засобів та джерела його фінансування.
8. Фінансові ресурси підприємства, їх класифікація за джерелами надходження.
9. Додатковий капітал як джерело формування фінансових ресурсів підприємства.
10. Лізингове фінансування потреби підприємства у довгостроковому капіталі.
11. Роль кредитного забезпечення при позиковому фінансуванні потреби підприємства у капіталі.
12. Особливості залучення позикового капіталу в іноземній валюті.
13. Фактори формування прибутку підприємства.
14. Методи розрахунку операційного прибутку.
15. Особливості формування прибутку підприємств в різних галузях виробництва.
16. Рентабельність, показники оцінки та резерви підвищення.
17. Потреба в кредитних ресурсах залежно від галузевого спрямування підприємства.

18. Сутність, особливості і відмінності банківського, комерційного і лізингового кредитування.
19. Особливості кредитування малих підприємств комерційними банками України.
20. Особливості залучення підприємствами комерційних кредитів.
21. Реальні та фінансові інвестиції підприємств: спільні та відмінні риси.
22. Фінансові інвестиції та ефективність їх використання.
23. Практичні аспекти використання концепції оптимізації портфеля інвестицій.
24. Проблемні питання залучення інвестицій суб'єктами господарювання на ринку цінних паперів.
25. Оцінка інвестицій за методом внутрішньої норми прибутковості (IRR).
26. Необхідність, практичне значення і завдання оцінки фінансового стану підприємства.
27. Форми і методи оцінки фінансового стану підприємства, їх характеристика.
28. Вертикальний аналіз і його роль в процесі оцінки майнового стану підприємства.
29. Фінансова стратегія підприємства: етапи її формування і їх характеристика.
30. Сутність оперативного і поточного фінансового планування, їх відмінність.
31. Контроль за виконанням поточного фінансового плану і значення оперативного фінансового планування.
32. Роль фінансового контролінгу в системі управління підприємством.
33. Портфельний аналіз та сфера його застосування.
34. Перспективи розвитку системи раннього попередження і реагування на українських підприємствах.
35. Моделювання організаційної структури відділу контролінгу на підприємстві.

4.2. Підготовка міні-лекції з проблемних питань

Вибір теми міні-лекції, а також термінів її представлення узгоджується з викладачем, який проводить семінари. Міні-лекція – це доповідь протягом 8-10 хвилин. Вона складається з наступних структурних частин:

- Постановка проблеми на основі опрацювання підручників, монографій, періодичних публікацій і законодавства.

- Аналіз фінансової проблеми, явища, процесу чи дискусійного питання.

Аналіз проблеми включає:

- 1) розкриття та оцінку поточної ситуації, виявлення суперечливих моментів, протиріч;

- 2) визначення причин, наслідків;

- 3) аргументація власної позиції.

Аналіз проблеми займає до 5 хвилин міні-лекції.

• Висновки містять пропозиції доповідача щодо вирішення проблеми, які ґрунтуються як на власних аргументах, так і на думках фахівців.

У міні-лекції не наводиться учбовий матеріал (визначення термінів, переліки функцій, класифікацій чи принципів), за виключенням випадків, коли він є предметом дискусії.

Обов'язково: представлення міні-лекції є основою для проведення дискусії. У ході представлення міні-лекції можна користуватися зібраними матеріалами.

Критеріями оцінки міні-лекції є змістовність її структурних частин, зрозумілість і лаконічність.

Питання для міні-лекцій

1. Сутність та основні елементи фінансового потенціалу підприємства.
2. Фінансовий потенціал як економічна категорія підприємства.
3. Технологія планування процесу виконання виробничої програми.
4. Чинники, що впливають на формування виробничої програми.
5. Вартісні показники плану виробництва.
6. Методика оцінки стану та ефективності використання основних засобів підприємства.
7. Порівняльна характеристика ефективності методів нарахування амортизаційних відрахувань.
8. Способи прискорення оборотності оборотних активів підприємства.
9. Вплив розміщення оборотних активів на фінансовий стан підприємства.
10. Поняття капіталу підприємства та його склад.
11. Принципи формування капіталу підприємства.
12. Резерви зростання капіталу підприємства.
13. Переваги та недоліки залучення позикового капіталу.
14. Проблематика планування прибутку на вітчизняних підприємствах.
15. Прибуток як джерело самофінансування підприємств.
16. Доцільність використання лізингової форми кредитування.
17. Складові кредитної політики підприємства.
18. Цільове використання кредитних ресурсів.
19. Методи оцінки кредитоспроможності підприємства.
20. Державне кредитування суб'єктів підприємництва.
21. Переваги та недоліки прямих інвестицій.
22. Правове регулювання інвестицій.
23. Вплив оподаткування та інфляції на інвестиційний клімат у країні.
24. Міжнародні інвестиційні процеси, їх значення та особливості.
25. Особливості аналізу фінансової стійкості підприємств різних галузей виробництва.
26. Різниця між ліквідністю та платоспроможністю підприємства.
27. Напрями оптимізації методології фінансового аналізу.
28. Види бюджетів підприємства і послідовність їх складання.

29. Зміст оперативного фінансового плану і використання його для контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства.
30. Управління бюджетним процесом на підприємстві.
31. Проблемні питання організації контролінгу затрат підприємства та аналіз точки беззбитковості.
32. Зміст бенчмаркінгу та його організаційні форми.
33. Використання ABC-аналізу для потреб фінансового контролінгу.
34. Функціонально-вартісний аналіз як метод контролінгу.
35. Адаптаційні можливості застосування фінансового контролінгу на вітчизняних підприємствах.

4.3. Презентація експертної оцінки

Мета експертної оцінки – дати обґрунтований висновок (експертне заключення). Готуючи експертну оцінку, студент:

- обирає питання і погоджує його з викладачем;
- досліджує питання, шукаючи факти, аргументи “за” і “проти”;
- здійснює підбір та опрацювання широкого кола статистичних даних (часовий період, за який проводиться аналіз має складати не менше трьох останніх років);
- готує висновок;
- оприлюднює висновок в аудиторії на семінарі (максимум 5-6 хвилин).

Інформаційні та літературні джерела студент обирає самостійно. Письмове оформлення не є обов'язковим.

Критеріями оцінки є кількість опрацьованих статистичних матеріалів, якість аналізу, вміння сформулювати висновки та обґрунтувати їх.

Завдання для виконання експертної оцінки

1. Оцінка рівня фінансового потенціалу підприємства.
2. Аналіз фінансової стійкості підприємства.
3. Забезпечення підприємств оборотними активами.
4. Амортизація основних засобів.
5. Оцінка прибутковості та рентабельності підприємства.
6. Прибуток у господарській діяльності підприємств.
7. Аналіз ліквідності підприємства.
8. Оцінка ділової активності підприємства.
9. Кредитоспроможність підприємства та методи її оцінки.
10. Фінансові результати діяльності підприємства.
11. Оцінка майнового стану підприємства.
12. Аналіз оборотних активів підприємства.
13. Аналіз руху грошових коштів на підприємстві.
14. Аналіз дебіторської заборгованості.

15. Оцінка ефективності формування та використання фінансових ресурсів.
16. Аналіз ліквідності балансу підприємства.
17. Аналіз активів підприємства.
18. Аналіз пасивів підприємства.
19. Оцінка рівня беззбитковості або потенційного банкрутства підприємства.
20. Аналіз формування та розподілу прибутку підприємства.
21. Аналіз основних засобів підприємства.
22. Оцінка власного капіталу підприємства.
23. Оцінка позикового капіталу підприємства.
24. Факторний аналіз динаміки прибутковості підприємства.
25. Методи оцінки інвестиційної привабливості підприємств.

4.4. Виконання індивідуальних науково-дослідних завдань

Індивідуальне завдання має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Це форма розвитку творчих здібностей, актуалізації мотивів як навчально-пізнавальної так і наукової та інноваційної діяльності студентів.

Різновидністю індивідуальних завдань є індивідуальна науково-дослідна робота студента. Це самостійне наукове дослідження на тему проблемно-пошукового характеру.

Структура дослідження: зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки (за необхідності).

Вступ науково-дослідної роботи визначає загальну концепцію дослідження і має чітку структуру, що включає актуальність дослідження, мету та завдання, об'єкт. У вступі також мають бути відображені методи та організація дослідження.

У розділах основної частини науково-дослідної роботи подають: огляд літератури за темою і вибір напрямів дослідження; відомості про проведені теоретичні дослідження; виклад загальної методики й основних методів дослідження; аналіз і узагальнення результатів досліджень.

У висновках викладають найважливіші наукові і практичні результати, одержані у науково-дослідній роботі, які повинні містити формулювання розв'язаної наукової проблеми, а також рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів.

Зміст науково-дослідної роботи треба викладати стисло, лаконічно, не припускаючи повторень та непотрібних відступів від теми. Текст роботи має бути набраний на комп'ютері. Загальний обсяг роботи 20-25 сторінок друкованого тексту з міжрядковим інтервалом 1,5; шрифт Times New Roman (Times New Roman Cyr) № 14 на аркушах паперу формату А-4 (210×297 мм) з одного боку аркуша. На сторінках залишаються поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє та нижнє – 20 мм. Номери сторінок проставляються у

верхньому правому кутку. Титульний аркуш вважається першою сторінкою і номер на ньому не ставиться.

Виступаючи з науково-дослідною роботою на семінарському занятті, студент має стисло обґрунтувати актуальність обраної теми, викласти суть питання, зосередити увагу на дискусійних та проблемних аспектах, висловити власне бачення можливостей розв'язання тих чи інших проблем.

Індивідуальне науково-дослідне завдання оцінюють за такими критеріями: самостійність виконання; логічність і послідовність викладення матеріалу; повнота розкриття теми; використання й аналіз додаткових літературних джерел; наявність конкретних пропозицій; якість оформлення.

Індивідуальні завдання

1. Фінансовий потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання.
2. Оцінка фінансового потенціалу підприємства та ефективності його використання.
3. Виробнича програма підприємства та технологія її розробки.
4. Політика формування активів підприємства.
5. Визначення потреби в активах підприємства.
6. Механізм формування фінансових ресурсів підприємства.
7. Амортизаційна політика та її вплив на формування фінансових ресурсів підприємства.
8. Фінансування за рахунок власного капіталу та моделювання оптимальної структури капіталу.
9. Внутрішні джерела фінансування підприємства.
10. Політика формування власних фінансових ресурсів підприємства.
11. Прибуток у господарській діяльності підприємства.
12. Політика залучення і формування позикового капіталу підприємства.
13. Фінансування потреби підприємства у капіталі за рахунок банківського кредиту.
14. Форми кредитного забезпечення та їх оцінка.
15. Особливості залучення підприємствами комерційних кредитів.
16. Кредитоспроможність підприємства та її вплив на залучення позикового капіталу.
17. Управління фінансовими інвестиціями підприємства.
18. Організація фінансового планування на підприємстві.
19. Формування інвестиційного портфеля підприємства.
20. Методи фінансового контролінгу, їх порівняльна характеристика.

4.5. Тести для самоконтролю знань студентів

Тема 1: Основи фінансового потенціалу підприємства

Тест 1. Фінансовий потенціал підприємства – це:

а) сукупність наявних фінансових ресурсів і можливостей підприємства щодо їхнього подальшого нарощування шляхом своєчасної адаптації до зовнішніх і внутрішніх змін з урахуванням галузевих особливостей, рівня ділової активності, інвестиційної привабливості за умови забезпечення фінансової безпеки;

б) сукупність наявних фінансових ресурсів і можливостей підприємства, які дають змогу забезпечити визначений стратегічний напрямок розвитку підприємства;

в) сукупність фінансових ресурсів, які є в наявності підприємства на певний момент часу для забезпечення основної та інших видів діяльності;

г) результат фінансово-господарської діяльності підприємства;

д) здатність до оптимізації фінансової системи із залученням та використанням фінансових ресурсів.

Тест 2. Назвіть основні функції фінансового потенціалу:

а) розподільча, контрольна;

б) розподільча, індикативна, контрольна;

в) розподільча, контрольна, відтворювальна;

г) розподільча, відтворювальна, контрольна, індикативна;

д) регулююча, стимулююча.

Тест 3. Складовими фінансового потенціалу підприємства є:

а) потенціал основних засобів;

б) потенціал фінансових ресурсів;

в) потенціал виробництва продукції;

г) потенціал кредитних можливостей;

д) всі відповіді вірні.

Тест 4. Назвіть основні риси фінансового потенціалу:

а) фінансовий потенціал є ширшим поняттям, ніж фінансові ресурси підприємства;

б) фінансовий потенціал визначає фінансові можливості підприємства і їх реалізацію за певних умов;

в) фінансовий потенціал впливає на фінансову стійкість та конкурентоспроможність підприємства;

г) фінансовий потенціал передбачає досягнення позитивних фінансових результатів внаслідок його використання;

д) всі відповіді вірні.

Тест 5. Серед складових фінансового потенціалу важливе місце відводиться:

- а) організаційному потенціалу;
- б) маркетинговому потенціалу;
- в) виробничому потенціалу;
- г) управлінському потенціалу;
- д) економічному потенціалу.

Тема 2: Виробнича програма підприємства

Тест 1. Виробнича програма підприємства визначає:

- а) максимально можливий випуск продукції необхідної якості в передбаченій номенклатурі, за певний час, при повному завантаженні обладнання та виробничих площ;
- б) необхідний обсяг виробництва продукції в плановому періоді, який відповідає за номенклатурою, асортиментом і якістю вимогам плану продажу;
- в) максимальне задоволення потреб споживачів у високоякісній продукції, яка випускається підприємством при найкращому використанні ресурсів та отриманні максимального прибутку;
- г) максимально можливий випуск продукції з метою отримання прибутку;
- д) план виробництва продукції у натуральному вираженні.

Тест 2. Виробнича програма підприємства відображає:

- а) обсяг випуску продукції, асортимент і номенклатуру;
- б) чисельність працюючих;
- в) ритмічність виробництва;
- г) рентабельність виробництва;
- д) питому вагу продукції вищої категорії якості.

Тест 3. До вартісних показників виробничої програми належать:

- а) обсяг незавершеного виробництва;
- б) номенклатура та асортимент;
- в) товарна, валова і реалізована продукція;
- г) чиста та умовно-чиста продукція;
- д) нормативно-чиста продукція.

Тест 4. Реалізована продукція підприємства — це:

- а) загальна вартість усіх видів готової продукції, робіт та послуг виробничого характеру, що будуть підготовлені до реалізації;
- б) вся продукція підприємства у вартісному вираженні незалежно від ступеня її готовності;
- в) обсяг валової продукції підприємства;
- г) весь обсяг виробленої продукції на підприємстві;
- д) продукція, відвантажена споживачеві і за яку надійшли гроші на розрахунковий рахунок підприємства або мають надійти у зазначений термін.

Тест 5. Валова продукція підприємства включає:

- а) товарну продукцію і зміну обсягів незавершеного виробництва;
- б) реалізовану продукцію;
- в) зміну залишків готової продукції на складі;
- г) зміну обсягів відвантаженої неоплаченої продукції;
- д) готову продукцію на складі.

Тема 3: Майнові ресурси підприємства**Тест 1. Необоротні активи підприємства – це:**

- а) сукупність майнових цінностей підприємства, які багаторазово беруть участь у процесі господарської діяльності й переносять на продукцію свою вартість частинами з метою отримання економічної вигоди (прибутку);
- б) сукупність майнових цінностей, які використовують у виробничо-комерційній (операційній) діяльності підприємства з метою отримання операційного прибутку;
- в) сукупність майнових цінностей підприємства, які сформовані за рахунок як власного, так і позикового капіталу;
- г) економічні ресурси підприємства у формі сукупних майнових цінностей, які використовуються в господарській діяльності з метою отримання прибутку;
- д) сукупність майнових цінностей підприємства, які обслуговують поточну виробничо-комерційну операційну діяльність і повністю використовуються впродовж одного виробничо-комерційного циклу.

Тест 2. Основні засоби – це:

- а) матеріальні цінності, що використовуються у виробничій діяльності підприємства протягом періоду понад один календарний рік із дня введення в експлуатацію таких матеріальних цінностей, вартість яких поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом;
- б) матеріальні цінності, які протягом тривалого часу зберігають натуральну форму;
- в) частина матеріальних цінностей, які перебувають у розпорядженні підприємства;
- г) матеріальні цінності, які поступово переносять свою вартість на вироблений продукт;
- д) вартість матеріально-речових цінностей, які багаторазово беруть участь у процесі виробництва.

Тест 3. Оборотні активи підприємства – це:

- а) гроші в касі підприємства, на розрахункових і валютних рахунках, у розрахунках;
- б) кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди та фонди обігу;

в) сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговує поточний господарський процес і повністю використовується протягом одного операційного циклу;

г) предмети праці;

д) кошти, авансовані у сировину та основні матеріали.

Тест 4. Амортизація основних засобів – це:

а) знос основних засобів;

б) видатки на утримання основних засобів;

в) процес поступового перенесення на виготовлену продукцію вартості основних засобів з урахуванням витрат на їх придбання, виготовлення або поліпшення;

г) поступове зниження вартості основних засобів внаслідок їх зносу;

д) рівень фізичного спрацювання основних засобів.

Тест 5. Ефективність використання оборотних активів характеризують:

а) прибуток, рентабельність виробництва;

б) коефіцієнт обертання;

в) середня тривалість одного обороту;

г) фондівдача, фондомісткість продукції;

д) показники, які характеризують швидкість обертання оборотних активів.

Тема 4: Фінансові ресурси підприємства

Тест 1. Фінансові ресурси підприємства – це:

а) грошові кошти, які спрямовано на фінансування поточної діяльності;

б) прибуток, амортизаційні відрахування, які створюються в процесі господарської діяльності;

в) розмір виручки від реалізації продукції, грошові нагромадження, що спрямовано на виробничий і соціальний розвиток;

г) грошові кошти, що перебувають у розпорядженні підприємства і призначені для виконання ними певних фінансових зобов'язань;

д) всі відповіді вірні.

Тест 2. За джерелами формування фінансові ресурси поділяються на:

а) власні та залучені;

б) початкові та набуті;

в) матеріалізовані та грошові;

г) матеріальні та нематеріальні;

д) фінансові та матеріальні.

Тест 3. Власний капітал – це:

- а) частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань;
- б) різниця між сукупною вартістю активів товариства та вартістю його зобов'язань перед іншими особами;
- в) сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу;
- г) сума, на яку вартість реалізації випущених акцій перевищує їхню номінальну вартість;
- д) капітал, у межах якого власники підприємства несуть відповідальність перед його кредиторами.

Тест 4. До складу позикового капіталу підприємства не належать:

- а) поточні зобов'язання за розрахунками з оплати праці;
- б) довгострокові кредити банків;
- в) кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- г) пайовий капітал;
- д) короткострокові кредити банків.

Тест 5. Нагромаджений капітал включає:

- а) капітал від переоцінки, дарчий капітал, нерозподілений прибуток;
- б) дарчий капітал, нерозподілений прибуток;
- в) додатковий, резервний капітал;
- г) нерозподілений прибуток, капітал від переоцінки;
- д) пайовий, додатковий капітал.

Тема 5: Фінансові результати діяльності підприємства**Тест 1. Валовий прибуток – це:**

- а) виручка, що отримана від реалізації продукції;
- б) грошовий вираз вартості товарів;
- в) різниця між виручкою від реалізації продукції і собівартістю реалізованої продукції;
- г) чистий дохід підприємства;
- д) затрати на виробництво реалізованої продукції.

Тест 2. Укажіть фактори, які впливають на обсяг виручки від реалізації продукції:

- а) прибуток;
- б) ціна і обсяг виробництва продукції;
- в) собівартість;
- г) ціна реалізації продукції;
- д) ціна і обсяг реалізованої продукції.

Тест 3. Які показники належать до факторів зростання прибутку підприємства?

- а) кількість наданих підприємству кредитів;
- б) зростання обсягів виробництва і реалізації продукції та зниження її собівартості;
- в) чисельність виробничого персоналу;
- г) підвищення собівартості продукції;
- д) всі відповіді вірні.

Тест 4. Рентабельність продукції визначається:

- а) відношенням загального прибутку до обсягу реалізованої продукції;
- б) відношенням прибутку від реалізації продукції до собівартості реалізованої продукції;
- в) відношенням загального прибутку до середньої вартості майна підприємства;
- г) відношенням загального прибутку до середньої вартості основних засобів і матеріальних оборотних коштів;
- д) відношенням загальної суми прибутку до собівартості продукції.

Тест 5. За методом прямого розрахунку прибуток розраховується:

- а) за окремими видами продукції, що виробляються і реалізуються;
- б) за виробничими витратами за попередній період;
- в) за порівнянною продукцією;
- г) за непорівнянною продукцією;
- д) всі відповіді вірні.

Тема 6: Кредитування підприємств

Тест 1. На які цілі забороняється видача кредитів:

- а) на покриття поточних витрат підприємств;
- б) на покриття збитків від господарської діяльності;
- в) на придбання об'єктів приватизації;
- г) на реконструкцію виробництва;
- д) всі відповіді вірні.

Тест 2. Комерційний кредит — економічні відносини, які виникають між:

- а) підприємствами;
- б) комерційними банками;
- в) комерційними банками й підприємствами;
- г) державою та комерційними банками;
- д) всі відповіді вірні.

Тест 3. Який основний документ по наданню кредиту підприємству:

- а) кредитний договір;
- б) зобов'язання;
- в) угода;
- г) договір;
- д) гарантія;

Тест 4. Період користування кредитом визначає:

- а) комерційний банк;
- б) підприємство;
- в) Національний банк;
- г) державні організації;
- д) комерційний банк разом з підприємством.

Тест 5. Визначте основне завдання оцінки кредитоспроможності підприємства:

- а) визначення строку кредитування та відсотків за кредит;
- б) оптимізація джерел формування позикових коштів;
- в) оцінити кредитне забезпечення, надане підприємством;
- г) оцінити ймовірність погашення підприємством кредиту;
- д) визначити сильні та слабкі сторони підприємства - об'єкта дослідження.

Тема 7. Інвестиційна політика підприємства щодо формування фінансового потенціалу

Тест 1. До об'єктів фінансових інвестиційних вкладень відносять:

- а) придбання корпоративних прав інших підприємств та боргових фінансових інструментів;
- б) вкладення в нематеріальні активи;
- в) модернізація основних засобів;
- г) приріст запасів товарно-матеріальних цінностей;
- д) придбання основних засобів.

Тест 2. За методом участі в капіталі доцільно оцінювати такі види інвестицій:

- а) інвестиції, що поступово амортизуються інвестором;
- б) фінансові інвестиції в асоційовані та дочірні підприємства;
- в) фінансові інвестиції, утримувані підприємством до їх погашення;
- г) інвестиції, вартість яких достовірно визначити досить легко;
- д) всі відповіді вірні.

Тест 3. До основних цілей здійснення довгострокових фінансових інвестицій підприємств належать:

- а) одержання прибутку;
- б) створення концернів;
- в) ліквідація конкурента;
- г) диверсифікація діяльності;
- д) всі відповіді вірні.

Тест 4. До традиційних критеріїв оцінки ефективності інвестиційних проектів належать:

- а) рентабельність капіталовкладень та період окупності;
- б) чистий приведений дохід;
- в) внутрішня ставка доходності;
- г) індекс прибутковості;
- д) ануїтет.

Тест 5. До критеріїв оцінки інвестиційних проектів з дисконтуванням грошових потоків відносять:

- а) чисту приведену вартість;
- б) ануїтет;
- в) внутрішню норму рентабельності;
- г) індекс прибутковості;
- д) всі відповіді вірні.

Тема 8: Оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємства

Тест 1. Фінансовий стан підприємства характеризується:

- а) системою моделей, методів і показників, які відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів;
- б) системою показників, що відображають наявність фінансових ресурсів;
- в) системою показників, що відображають наявність і формування фінансових ресурсів;
- г) системою показників, що відображають наявність, розміщення й використання фінансових ресурсів;
- д) сукупністю виробничо-господарських факторів.

Тест 2. Що характеризує рівень фінансової стійкості підприємства?

- а) співвідношення між позиковими і власними коштами;
- б) рівень отриманого прибутку;
- в) відношення прибутку до собівартості продукції;
- г) відношення прибутку до середньорічної вартості основних засобів і нормованих оборотних коштів;
- д) рентабельність акції.

Тест 3. Основною ознакою ліквідності є:

- а) відповідність дебіторської заборгованості кредиторській;
- б) перевищення власного капіталу над залученим;
- в) перевищення оборотних активів над необоротними;
- г) перевищення оборотних активів над короткостроковими пасивами;
- д) перевищення оборотних активів над позиковими коштами.

Тест 4. В залежності від організації проведення фінансового аналізу виділяють:

- а) зовнішній і внутрішній фінансовий аналіз;
- б) повний і тематичний фінансовий аналіз;
- в) попередній фінансовий аналіз;
- г) поточний фінансовий аналіз;
- д) прогнозний фінансовий аналіз.

Тест 5. До якої групи показників належить коефіцієнт оборотності активів?

- а) фінансової стійкості;
- б) ліквідності;
- в) майнового стану;
- г) ділової активності підприємства;
- д) рентабельності.

Тема 9: Планування фінансового потенціалу підприємства**Тест 1. Процес розробки системи фінансових планів за окремими аспектами фінансової діяльності є:**

- а) фінансова стратегія;
- б) фінансовий контроль;
- в) фінансове планування;
- г) фінансовий моніторинг;
- д) всі відповіді вірні.

Тест 2. Система фінансового планування на підприємстві передбачає:

- а) перспективне фінансове планування;
- б) поточне фінансове планування;
- в) бюджетування;
- г) контролінг;
- д) всі відповіді вірні.

Тест 3. Фінансова стратегія підприємства визначає:

- а) сутність системи контролю на підприємстві;
- б) довгострокову мету фінансово- господарської діяльності підприємства;
- в) мету фінансово-господарського аналізу підприємства;

- г) стан системи управління на підприємстві;
- д) всі відповіді вірні.

Тест 4. Бюджет підприємства – це:

- а) стандарт, з яким порівнюють досягнуті результати підприємства;
- б) один із способів одержання всебічної інформації про діяльність підприємства;
- в) один із способів перевірки виконання бюджетів підприємством;
- г) оперативний фінансовий план, що складається на короткостроковий період;
- д) деталізований план виробничих витрат, необхідних для виконання плану виробництва.

Тест 5. Фінансовий бюджет передбачає:

- а) бюджет грошових коштів;
- б) бюджет капітальних інвестицій;
- в) прогнозний бухгалтерський баланс;
- г) бюджет продаж;
- д) всі відповіді вірні.

Тема 10: Фінансовий контролінг як інструмент управління фінансовим потенціалом підприємства

Тест 1. Метою фінансового контролінгу є:

- а) максимізація прибутку та мінімізація ризиків;
- б) збереження платоспроможності підприємства;
- в) збереження ліквідності підприємства;
- г) всі відповіді вірні.

Тест 2. Оперативний фінансовий контролінг включає:

- а) бюджетний контроль;
- б) систему раннього попередження та реагування;
- в) довгострокове планування;
- г) складання бюджету реалізації;
- д) визначення основних немонетарних фінансових цілей.

Тест 3. Основні функції контролінгу – це:

- а) залучення капіталу;
- б) інформаційне забезпечення та планування;
- в) контроль та координація;
- г) управління кредиторською та дебіторською заборгованістю;
- д) управління грошовими потоками.

Тест 4. Бенчмаркінг – це:

- а) внутрішній аналіз і порівняння показників діяльності різних структурних підрозділів одного підприємства;
- б) маркетинговий аналіз ринку;
- в) порівняльний аналіз продуктивності виробничих процесів та інших параметрів даного підприємства з аналогічними характеристиками підприємств-конкурентів;
- г) аналіз окремих процесів, функцій, методів і технологій порівняно з підприємствами, які не є конкурентами даного підприємства;
- д) аналіз сильних і слабких місць на підприємстві.

Тест 5. АВС-аналіз застосовують при вирішенні таких основних завдань:

- а) оптимізація товарно-матеріальних запасів;
- б) розрахунок суми покриття;
- в) прогнозування банкрутства;
- г) виявлення резервів зниження затрат сировини, матеріалів;
- д) забезпечення координації системи бюджетів на підприємстві.

5. МЕТОДИЧНІ ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Учбовим планом підготовки фахівців передбачається виконання по даному курсу письмової контрольної роботи, що є однією з форм перевірки засвоєння студентами знань. Контрольна робота виконується самостійно, у міжсесійний період і здається на перевірку викладачу за два тижні до початку сесії. Студент повинен показати знання теорії, тобто розкрити сутність, зміст, значення розглянутих категорій.

Контрольна робота виконується у відповідності з варіантом, який закріплюється за студентом індивідуально. Номер варіанту відповідає останній цифрі номеру залікової книжки студента (наприклад, номер залікової книжки 23652 – варіант 2).

Контрольна робота повинна бути виконана в друкованій формі і складатися із змісту, основної частини, переліку використаної літератури. Обсяг контрольної роботи 15-20 сторінок друкованого тексту з міжрядковим інтервалом 1,5; шрифт Times New Roman (Times New Roman Cyr) № 14 на аркушах паперу формату А-4 (210×297 мм) з одного боку аркуша. На сторінках залишаються поля таких розмірів: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє та нижнє – 20 мм. Номери сторінок проставляються у верхньому правому кутку. Титульний аркуш вважається першою сторінкою і номер на ньому не ставиться.

Контрольна робота повинна відповідати таким вимогам:

- повнота відповідей на поставлені питання;
- логічність, чіткість викладання матеріалу;
- вміння узагальнювати інформацію, отриману з літературних джерел;
- аргументованість висновків.

Якщо контрольна робота відповідає установленим вимогам, викладач після співбесіди зі студентом зараховує контрольну роботу. Якщо в роботі є певні недоліки, вона повертається на доопрацювання. Після захисту контрольної роботи студент допускається до екзамену.

Варіанти контрольних робіт

1. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та структура.
2. Фінансові ресурси підприємства та джерела їх формування.
3. Фінансування потреби підприємства у капіталі за рахунок банківського кредиту.
4. Особливості залучення підприємствами комерційних кредитів.
5. Кредитоспроможність підприємства та її вплив на залучення позикового капіталу.
6. Амортизаційні відрахування як внутрішнє джерело фінансування.
7. Методи фінансового контролінгу, їх порівняльна характеристика.
8. Фінансове інвестування підприємства.
9. Формування власного капіталу підприємства.

10. Виробнича програма підприємства: завдання та етапи розробки.
11. Прибуток у господарській діяльності підприємств.
12. Оборотні активи підприємства.
13. Джерела формування оборотних активів підприємства.
14. Фінансове планування на підприємстві.
15. Формування та розподіл прибутку підприємства.
16. Фінансові результати діяльності підприємства.
17. Необоротні активи підприємства.
18. Позиковий капітал підприємства.
19. Оцінка фінансового потенціалу підприємства.
20. Стратегічний та оперативний фінансовий контролінг.

6. ОРІЄНТОВНІ ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ З ДИСЦИПЛІНИ “ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА”

1. Сутність та складові фінансового потенціалу підприємства.
2. Джерела формування фінансового потенціалу підприємства.
3. Функції фінансового потенціалу підприємства.
4. Структура фінансового потенціалу підприємства
5. Оцінка фінансового потенціалу підприємства
6. Зміст та завдання виробничої програми підприємства.
7. Інформаційне забезпечення процесу розробки виробничої програми.
8. Технологія розробки виробничої програми підприємства.
9. Контроль виконання виробничої програми підприємства та її оптимізація.
10. Сутність активів підприємства та їх класифікація.
11. Необоротні активи: сутність та склад.
12. Сутність основних засобів та їх відтворення.
13. Знос і амортизація основних засобів.
14. Показники стану та ефективності використання основних засобів.
15. Сутність та класифікація оборотних активів.
16. Визначення потреби в оборотних активах.
17. Показники стану та ефективності використання оборотних активів підприємства.
18. Фінансові ресурси підприємства та джерела їх формування.
19. Види капіталу підприємства та їх характеристика.
20. Власний капітал підприємства, особливості його формування.
21. Позиковий капітал підприємства.
22. Кредитування як механізм формування позикового капіталу підприємства.
23. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства.
24. Планування прибутку підприємства.
25. Розподіл і використання прибутку підприємства.
26. Показники рентабельності.
27. Резерви зростання прибутку підприємства.
28. Необхідність та сутність кредитування підприємств.
29. Види кредитів, що надаються підприємствам.
30. Банківське кредитування підприємств.
31. Умови та порядок отримання банківського кредиту.
32. Оцінка кредитоспроможності підприємств.
33. Погашення банківського кредиту та контроль за використанням позичальником коштів.
34. Небанківське кредитування підприємств.
35. Сутність та види інвестицій підприємства.
36. Довгострокові фінансові інвестиції.
37. Поточні фінансові інвестиції.
38. Критерії оцінки інвестиційних проектів.
39. Поняття фінансового стану підприємства, мета і завдання його оцінки.

40. Методи оцінки фінансового стану підприємства.
41. Показники оцінки фінансового стану підприємства.
42. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства.
43. Оцінка фінансової стійкості підприємства.
44. Оцінка ділової активності підприємства.
45. Оцінка рентабельності підприємства.
46. Зміст і завдання фінансового планування.
47. Методи фінансового планування.
48. Фінансовий план та порядок його складання.
49. Оперативне фінансове планування.
50. Бюджетування в системі оперативного фінансового планування.
51. Контроль за виконанням фінансового плану.
52. Сутність та основні завдання фінансового контролінгу.
53. Стратегічний фінансовий контролінг.
54. Оперативний фінансовий контролінг.
55. Формування та реалізація на підприємстві системи раннього попередження та реагування.
56. Методи фінансового контролінгу.
57. Аналіз беззбитковості виробництва.
58. Бенчмаркінг як метод фінансового контролінгу.
59. Зміст і методика проведення ABC-аналізу та XYZ-аналізу.
60. Організація й інформаційне забезпечення фінансового контролінгу.

7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ “ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА”

Одним із важливих засобів підвищення ефективності навчального процесу є створення регулярної, активної, стимулюючої системи навчальної роботи студентів. Ця стимулююча система проявляється у застосуванні різних видів контролю. Контроль за виконанням студентами навчального плану з дисципліни "Фінансовий потенціал організації виробництва", за рівнем отриманих ними знань, набутих навичок й умінь здійснюється за допомогою форм поточного, рубіжного і підсумкового контролю.

1. *Поточний контроль* здійснюється у ході повсякденної роботи студентів під час проведення семінарських (практичних) занять та інших форм контролю і має на меті перевірку рівня знань студента. Такий вид контролю стимулює у студентів прагнення до систематичної самостійної роботи, виконання практичних завдань, підвищення інтересу до навчальної дисципліни, формування почуття відповідальності за результати навчання.

Поточний контроль знань студентів проводиться за такими формами:

а) *під час семінарських (практичних) занять:*

- опитування знань студентів з теоретичного матеріалу — 0; 1; 2; 3 бали;
- оперативний письмовий контроль (тестування) — 0; 1; 2 бали;
- змістовні доповнення при обговоренні питань семінарів – 1 бал;
- виконання завдань у формі розв’язання задач за темою – 0; 1; 2; 3 бали;
- письмова рубіжна контрольна робота – 8 балів;

б) *за результатами виконання завдань самостійного опрацювання:*

- підготовка та презентація реферату — 4 бали;
- підготовка міні-лекції з проблемних питань — 4 бали;
- експертна оцінка з проблемних питань — 5 балів;
- виконання індивідуальних науково-дослідних завдань – 10 балів.

2. *Рубіжний контроль* є підсумком певного етапу вивчення дисципліни. Його мета – виявлення проміжних результатів засвоєння студентами змісту навчальної дисципліни. Рубіжний контроль проводиться у вигляді письмової контрольної роботи, яка оцінюється за 8-бальною шкалою і містить такі завдання: теоретичні питання – 2 бали; тестове завдання – 1 бал; задача – 3 бали.

Результати рубіжного контролю додаються до суми балів, набраних студентами під час відвіданих занять і виконаної самостійної роботи.

3. *Підсумковий контроль* застосовується для перевірки успішності знань студентів після завершення вивчення навчальної дисципліни і здійснюється у формі семестрового контролю, який проводиться у вигляді екзамену з дисципліни в обсязі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою. Екзамен складається студентами у період екзаменаційної сесії, передбаченої графіком навчального процесу.

Екзамен проводиться у письмовій формі за екзаменаційними білетами. Екзаменаційний білет складається з трьох питань з теоретичного матеріалу та

одного практичного завдання, за кожну повну та правильну відповідь з теоретичного матеріалу та за вирішення задачі студент отримує по 25 балів.

Критерії оцінки іспиту:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує студент, який:

- всебічно, систематично і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправляє, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу.

оцінку «добре» (74-81 бал, С) заслуговує студент, який:

- в загальному роботу виконав, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою.

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання, але при рішенні допускає значну кількість помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який: володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для

подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який: виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінку «незадовільно» (0-34 бали, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;
- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Господарський кодекс України від 16.01. 2003р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Цивільний кодекс України від 16.01. 2003р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 07.02. 2013р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 27.04. 2000р. № 92 [Електронний ресурс] // Сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу до сайту: <http://www.minfin.gov.ua>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід”: Затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11. 1999р. № 290 [Електронний ресурс] // Сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу до сайту: <http://www.minfin.gov.ua>.
6. Біла О. Г. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О. Г. Біла. – Львів. : “Магнолія 2006”, 2017. – 383 с.
7. Блакита Г. В. Діагностування внутрішнього фінансового потенціалу торговельних підприємств / Г. В. Блакита // Фінанси України. – 2011. – №4. – С. 120-130.
8. Вишневська О. М. Фінансовий потенціал сільськогосподарських підприємств: теоретичні і практичні аспекти: [монографія] / О. М. Вишневська, А. Г. Костирко. – Миколаїв: ФОП Шведь В. М., 2017. – 268 с.
9. Гавва В. Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання: навч. посіб. / В. Н. Гавва, Е. А. Божко. – Київ. : Центр навчальної літератури, 2004. – 224 с.
10. Гетьман О. О. Економічна діагностика: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів. / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – Київ. : Центр навчальної літератури, 2007. – 307 с.
11. Городня Т. А. Економічна та фінансова діагностика: навч. посіб. / Т. А. Городня, І. П. Мойсеєнко. – Львів. : Магнолія 2006, 2015. – 282 с.
12. Економічна діагностика: навч. посіб. / За заг. ред. Т. Ф. Косянчук. – Львів : Новий світ – 2000, 2009. – 452 с.
13. Касьянова Н. В. Потенціал підприємства: формування та використання / Н. В. Касьянова. – К. : Центр навчальної літератури, 2017. – 248 с.
14. Костевич О. Д. Фінансовий потенціал підприємства та його оцінювання: методологічний аспект / О. Д. Костевич // Легка промисловість. – 2010. – № 2. – С. 10-13.

15. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства : формування та оцінка : навч. посіб. / Н. С. Краснокутська. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 352 с.
16. Кучер Г. Фінансовий потенціал як економічна категорія / Г. Кучер // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 9. – С. 46-52
17. Куліш Г. П. Фінансовий потенціал підприємства та його роль в умовах нестабільності / Г. П. Куліш, В. В. Чепка // Статистика України. – 2017. – № 2. – С. 29-35.
18. Кузенко Т. Б. Методичні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 4. – С. 123-130.
19. Кузькін Є. Ю. Фінансовий потенціал підприємств машинобудівної галузі / Є. Ю. Кузькін // Фінанси України. – 2009. – №7. – С. 89-93.
20. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства / В. О. Мец. – К. : Вища школа, 2003. – 278 с.
21. Нонік В. В. Фінансовий потенціал як економічна категорія / В. В. Нонік, А. Ю. Полчанов // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 17. – С. 5-9
22. Папков В. А. Контролінг і бюджетування фінансово-господарської діяльності підприємства : навч. посіб. / В. А. Папков, С. Я. Єлецьких, Н. М. Михайличенко– К. : Центр учбової літератури, 2007. – 112 с.
23. Планування діяльності підприємства : навч. посібник / За ред. О. М. Свінцицької. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Кондор, 2009. – 264 с.
24. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. / Г. В. Савицька. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 668 с.
25. Сухарева Л. А. Контролінг – основа управління бізнесом /Л. А. Сухарева. – Киев. : Эльга Ника-Центр, 2002. – 208 с.
26. Трусова Н. В. Методологія потокового підходу до планування фінансового потенціалу підприємств аграрної галузі // Молодий вчений. – 2017. – № 1. – С. 96-100.
27. Трусова Н. В. Фінансовий потенціал суб'єктів господарювання аграрної галузі: підручник / Н. В. Трусова. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2017. – 245 с.
28. Трусова Н. В. Формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств: монографія / Н. В. Трусова. – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2015. – 354 с.
29. Управління потенціалом підприємства: навч. посіб. / [І. З. Должанський, Т. О. Загорна, О. О. Удалих, І. М. Герасименко, В. М. Ращупкіна] . – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 362 с.
30. Федонін О. С. Потенціал підприємства : формування та оцінка : навч. посіб. / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексюк. – 2-ге вид., без змін. – К. : КНЕУ, 2006. – 316 с.
31. Федонін О. С. Потенціал підприємства : формування та оцінка : навч. метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / О. С. Федонін, І. М. Репіна, О. І. Олексюк. – К. : КНЕУ, 2005. – 261 с.

32. Хомяков В. І. Управління потенціалом підприємства: навч. посіб. / В. І. Хомяков, І. В. Бакум. – К. : Кондор, 2009. – 400 с.

33. Хрущ Н. А. Конкурентні стратегії: процеси створення та реалізації: монографія / Н. А. Хрущ, М. В. Желіховська / за наук. ред. д. е. н., проф. Н. А. Хрущ. – К. : Освіта України, 2010. – 316 с.

34. Цигилик І. І. Контролінг: навч. посіб. у схемах і таблицях / І. І. Цигилик. - К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 74 с.

35. Шепітко Г. Ф. Контролінг: посібник для студентів економічних спеціальностей / Г. Ф. Шепітко. – К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2005. – 136 с.